

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ОДЕСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА
АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту**

Кваліфікаційна робота

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ
НАВЧАННЯ У ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

The use of innovative forms and methods of teaching in pedagogical
institutions of higher education

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

Виконала: здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітньо-професійної програми
Педагогіка вищої школи
Руденко Галина Олександрівна
Науковий керівник:
Стрельбицька Світлана Михайлівна
кандидат педагогічних наук, ст. викладач
Рецензент:
Ткаченко Майя Вікторівна
кандидат педагогічних наук, доцент

Рекомендовано до захисту:
протокол засідання кафедри педагогіки
та освітнього менеджменту
№ _____ від _____
Завідувач кафедри
_____ Р.В. Костенко

Захищено на засіданні ЕК
протокол № _____ від _____
Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)
Голова ЕК
_____ І. П. Анненкова

АНОТАЦІЯ

Руденко Г. О. Використання інноваційних форм і методів навчання у педагогічних закладах вищої освіти. Рукопис

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», Освітньо-професійної програми «Педагогіка вищої школи». КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» Одеса, 2021. Рукопис.

У кваліфікаційній роботі розглядаються глобальні передумови виникнення та використання інноваційних форм і методів навчання в педагогічних закладах вищої освіти. Визначено форми та методи навчання, що відповідають сучасним тенденціям розвитку освіти. Розкрито стан використання інноваційних форм і методів навчання в закладах вищої освіти та розроблено методичні рекомендації, щодо їх ефективного функціонування та розвитку.

Емпіричне дослідження перевірило ефективність змістовно-методичного забезпечення процесу підготовки викладачів до використання інноваційних форм і методів навчання у педагогічних закладах вищої освіти.

Ключові слова: вища освіта, «інновація», «інноваційна форма», «інноваційний метод».

ABSTRACT

Rudenko G. O. The use of innovative forms and methods of teaching in pedagogical institutions of higher education. Manuscript

Qualification work for the degree of higher education "Master" specialty 011 "Educational, pedagogical sciences", Educational and professional program "Higher school pedagogy". KZVO "Odessa Academy of Continuing Education of the Odessa Regional Council" Odessa, 2021. Manuscript.

The qualification work considers the global preconditions for the emergence and implementation of innovative forms and methods of teaching in pedagogical institutions of higher education. Forms and methods of teaching that correspond to modern trends in education are identified. The state of use of innovative forms and methods of teaching in higher education institutions is revealed and methodical recommendations on their effective functioning and development are developed.

Empirical research has tested the effectiveness of content and methodological support for the process of preparing teachers for the use of innovative forms and methods of teaching in pedagogical institutions of higher education.

Key words: higher education, "innovation", "innovative form", "innovative method".

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	8
1.1. Категоріальний апарат дослідження: «інновація», «інноваційна форма», «інноваційний метод».....	8
1.2. Становлення та розвиток інноваційних форм і методів навчання.....	18
1.3. Види інноваційних форм і методів навчання у закладах вищої освіти.....	20
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	32
2.1. Стан використання інноваційних форм і методів навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти.....	32
2.2. Визначення залежності результатів навчання від використовуваних інноваційних форм і методів навчання.....	38
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНА МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	42
3.1. Методичні рекомендації для викладачів педагогічних закладів вищої освіти щодо використання інноваційних форм і методів навчання.....	42
3.2. Підготовка проведення вебінару у педагогічних закладах вищої освіти.....	44
Висновки до розділу 3.....	47
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність дослідження. Система вищої освіти України головним завданням вбачає підготовку компетентних, конкурентоздатних та професійно мобільних фахівців, яким в процесі навчання надають можливість розкрити свій потенціал та виявити творчі здібності. Вирішення цього завдання неможливе без використання різних інноваційних варіантів організації освітнього процесу. У зв'язку з чим, виникає гостра необхідність використання різних інноваційних форм і методів організації навчання у педагогічних закладах освіти, які вимагають глибокого, наукового, теоретичного та практичного осмислення.

В умовах реформування сучасної освіти, підвищення вимог до професійного рівня фахівця (особливо педагога) важливу роль відіграє оновлення підготовки викладача на інноваційних засадах. Закон України «Про вищу освіту» основним завданням для закладів вищої освіти передбачає забезпеченість поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності [38]. Більшість нормативних документів доводять нам про важливість якісної освіти, посиленні тенденції до гуманізації і гуманітаризації змісту педагогічної освіти, осучасненні форм і методів навчання. Крім цього, у сучасній вищій освіті введено нові навчальні дисципліни, і як наслідок, зросла потреба в науково-педагогічних працівниках, які змогли б забезпечити інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій в освітньому процесі. З огляду на це одним із важливих завдань є застосування інноваційних форм і методів навчання викладачем закладу вищої освіти.

Освіта – найважливіша сфера людської діяльності, що є визначальним фактором розвитку людської цивілізації. Адже майбутнє за тією цивілізацією, яка забезпечить розвиток інтелектуального та творчого потенціалу для своїх громадян. У сукупності з наукою, суспільно-політичними інститутами, освіта виступає важливим фактором створення високоефективної економіки, ключовим засобом формування громадянського суспільства. В умовах нових геополітичних змін перед освітою постають нові виклики, вирішення яких має

надзвичайно велике значення не тільки для освіти майбутнього, але і для розвитку суспільства в цілому [6].

Використання інноваційних форм і методів навчання у педагогічних закладах вищої освіти передбачає реформування системи освіти, розробка нових дидактичних і концептуальних засад. Головною передумовою цього процесу мають стати: створення нового інноваційного середовища, яке дозволить використовувати мультимедіа, системи гіпермедіа, електронні посібники.

Аналізуючи наукову літературу з даної проблематики, ми побачили, що на сучасному етапі, проблему впровадження інноваційних форм і методів навчання для закладів вищої освіти досліджували як зарубіжні, так і українські вчені. Зокрема, загальнотеоретичним і науково-практичним проблемам інноваційної парадигми закладу вищої освіти присвячено дослідження таких вчених як І. Богданової, І. Дичківської, І. Доброскок, Г. Коцури, Т. Кучеренко, В. Кременя, Л. Прокопова, П. Сауха, С. Філіпова, В. Ягоднікової та ін. [54]; формам управління якістю вищої освіти, що ґрунтуються на інноваційних дидактичних засобах підготовки фахівців присвячені праці І. Бацуровської, Г. Клімової, В. Федорова, О. Пехоти, та ін. [33].

Об'єкт дослідження – інноваційні форми і методи навчання у закладі вищої освіти.

Предмет дослідження – використання інноваційних форм і методів навчання у педагогічних закладах вищої освіти.

Мета дослідження – теоретично та емпірично визначити ефективність використання інноваційних форм і методів навчання у педагогічних закладах вищої освіти.

Відповідно до поставленої мети визначено наступні **завдання**:

1. Проаналізувати науково-педагогічну літературу зазначеної проблематики.
2. Уточнити понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження та розкрити стан використання інноваційних форм і методів навчання у закладах вищої освіти.

3. Емпірично довести використання інноваційних форм і методів навчання у педагогічних закладів вищої освіти.

4. Розробити методичні рекомендації для викладачів педагогічних закладів вищої освіти щодо використання інноваційних форм і методів навчання.

База дослідження. Дослідження проводилось у Кілійському транспортному фаховому коледжі Державного університету інфраструктури та технологій, Ізмаїльський державний гуманітарний університет. До нашого дослідження було залучено 30 респондентів.

Теоретична значущість одержаних результатів полягає в тому, що:

– теоретично обґрунтовано особливості використання інноваційних форм і методів навчання в педагогічних закладах освіти;

– уточнено зміст поняття «інновація», «інноваційна форма», «інноваційний метод», як такі нововведення, що використовуються в педагогічних закладах вищої освіти для удосконалення освітнього процесу.

Практична значущість. Розроблено методичні рекомендації для викладачів педагогічних закладів вищої освіти щодо використання інноваційних форм і методів навчання.

Апробація результатів дослідження.

Руденко Г. О. Місце інноваційних форм навчання в освітньому процесі вищої школи: зб. тез доп. першої наук.-практ. конф., м. Одеса, 24.03.2021 р. Одеса, 2021. С. 78-81.

Методи та методики дослідження: теоретичний аналіз науково-педагогічної літератури, синтез та узагальнення емпіричного дослідження; опитувальник «Використання інноваційних форм і методів, готовність до їх застосування» (автор Т. Губська); анкета для викладачів педагогічних закладів вищої освіти «Ефективність інноваційних форм і методів в роботі» (автор О. Волошина); анкета «Готовність педагога до інновацій» (автор В. Соколова).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, семи пропорційно взаємопов'язаних пунктів, висновків, списку використаних джерел – 54, додатків. Обсяг роботи – 49 сторінок, таблиць – 5, діаграм – 1. Загальний обсяг роботи – 61 сторінка.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Категоріальний апарат дослідження: «інновація», «інноваційна форма», «інноваційний метод»

Одним із безумовних викликів нашого часу є вимога прямого та професійно забезпеченого вирішення проблеми виробництва і відтворення людяності. З усіх форм і методів суспільної практики, саме освіта і насамперед інноваційна, намагається вирішувати цю проблему.

Підготовка студентів до життя, праці та творчості закладається в освітній установі у процесі здобуття професійної освіти. Вища освіта передбачає формування особистості, здатної до ефективної реалізації себе у сфері майбутньої професійної діяльності, до здійснення та виконання повного спектра професійних функцій.

Вивчаючи проблематику дослідження, ми побачили, що у науковій літературі активно розглядаються проблеми створення і використання інновацій у закладі вищої освіти, розробляються методики ефективного їх використання. Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення й висновки: основних положень інноватики (Дж. Бассет, Д. Гамільтон, М. Поташник, К. Роджерс, О. Хомерики), а саме: положень педагогічної інноватики (К. Ангеловський, В. Загвязинський, М. Кларин, С. Поляков, Н. Юсуфбекова); підготовка педагога до інноваційної діяльності у процесі отримання професійної освіти (Ю. Будас, Л. Ващенко, І. Гавриш, Л. Даниленко, Н. Клокар, О. Козлова, Ю. Максимов, Л. Пертиченко, Л. Подимова, В. Сластьонін, О. Шапран, В. Ягоднікова). У своїх працях науковці розкривають сутність інновацій, їхні види, форми та методи, обґрунтовують методи формувань та реалізації програм інноваційного розвитку та їх ефективність.

Серед науковців дослідженню проблем інноваційного розвитку присвячено праці О. Алімова, В. Беседіна, О. Бойко, А. Гальчинського, В. Геєця, Ю. Гончарова, А. Гречан, А. Гриньова, І. Грищенко, Н. Краснокутської А. Музиченка, В. Нижника, В. Рожка, В. Рубана, В. Семиноженка, Д. Черваньова.

На формування освітнього простору вказують усі сучасні законодавчі і нормативні документи, найбільш регламентують здійснення інноваційної діяльності Закони України «Про інноваційну діяльність» [39], «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [41], «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» [40] та інші. Освіта і наука сьогодні стають пріоритетними чинниками розвитку соціально-економічного, духовного та політичного життя будь-якої країни.

Т. Андронova вважає інновацію засобом застосування на практиці нових винаходів та ідей, громадським, технічним і економічним процесом, що призводить до появи вдосконалених виробів, нових технологій, які сприяють підвищенню рентабельності продукції. Інноваційний процес, на його думку, проходить через види діяльності: наукові дослідження, розроблення, маркетинг та ін. [1, с. 35].

На думку П. Сауха, «інновація» – це творчий пошук оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем; вдосконалення, оновлення теорії й практики освіти, що допомагає досягти певної мети [12, с. 69].

Поняття «інновація», «інноваційні форми», «інноваційні методи», у науковій літературі, присвячені аналізу сфери вищої освіти, майже не вживалися. Зараз вчені (В. Адольф, Г. Бекер, А. Бірюков, Е. Брукінг, М. Волинська, Дж. Коулман, В. Ягоднікова та ін.) досліджували проблеми розробки і використання інновацій у закладах вищої освіти, аналізуючи умови ефективного їх функціонування, застосовують сучасні методи навчання та інноваційні педагогічні форми. При цьому спостерігається процес створення, впровадження та використання інновацій.

До сьогодні у педагогічній літературі немає чіткого визначення понять, покликаних змістовно відобразити інноваційну спрямованість, що відбуваються у закладах вищої освіти.

Науковці, визначаючи поняття «інновація», беруть за основу розуміння його в цілому – інноваційність. У зв'язку з цим інновацію переважно розуміють у двох аспектах: як явище і як процес. У першому аспекті інновація – це зміна форми управління, яка прискорює, пом'якшує або покращує виконання завдань. У другому аспекті інновація – це процес, що включає стадії її розробки, впровадження та засвоєння [14].

Численні визначення поняття «інновація» зумовлюють необхідність їх узагальнення та систематизацію, а також встановлення потенційних можливостей та істотних обмежень у їх практичному використанні [9].

У закладах вищої освіти інновації передбачають вирішення актуальної проблеми, що призводить до якісно нових результатів освітньої діяльності та перетворює на якісні зміни єдиної системи вищої освіти.

Нині, вся система вищої освіти перебуває у складній ситуації, тому що для всіх незрозуміла теоретична основа проектних рішень, неготовність працівників до таких кардинальних змін, недостатність організаційних, фінансових та кадрових ресурсів. Зокрема, кожен заклад вищої освіти, витрачає чимало зусиль на розробку науково-методичної документації, створення безпечних та якісних умов, підготовку бакалаврів, магістрів до високоякісних вмінь та навичок застосування інноваційних форм і методів навчання.

Ми погоджуємося з думками науковців, які дослідили питання інноваційної діяльності закладів вищої освіти, та приходимо до висновків, що у практиці не існує єдиного визначення змісту поняття «інновація».

Усі науковці мають свій погляд і своє розуміння сутності поняття інновацій, і кожен погляд має право на існування в науці (див. табл. 1.1.).

Таблиця 1.1.

Дефініція поняття «інновації»

Автор	Визначення
З. Абасов	«процес створення, розповсюдження, засвоєння і використання нововведень»
Л. Вікторова	«інновація – оновлення, зміни, впровадження нового (новизни)»
А. Ніколлс	ідея, мета або практична діяльність, що сприймається індивідом як дещо нове.
В. Полонський	Інновація – дещо нове, що є результатом змін у певній системі.
В. Сафіулін	«процес засвоєння педагогічних нововведень», «система удосконалення або засвоювання нових компонентів, які суттєво поліпшують результати освітньої діяльності»
В. Слободчиков	«інновація – кінцевий результат творчої діяльності у вигляді нової чи удосконаленої продукції, нового чи удосконаленого технологічного процесу»
В. Ягоднікова	Інновація – комплексний процес створення, впровадження та поширення нововведення в освіті, яке приводить до продуктивних змін у цілях, завданнях, змісті, методах, технологіях, засобах, прийомах і формах навчання та виховання, що суттєво підвищує якість, ефективність та результат навчання.

Інноваційний розвиток вищої освіти відбувається за рахунок створення, поширення та засвоєння різноманітних інновацій. Це циклічний процес, який проходить такі етапи: визначення потреб у змінах (виявлення проблеми); розвиток ідеї вирішення проблеми; розробка способу вирішення проблеми (інновація); засвоєння інновацій [13].

Аналіз наукової літератури показав, що науковці говорять про інновації як про систему створення чогось нового, що відповідає певним законам. В. Луговий виділяє фундаментальні моменти, які відображають специфіку інноваційного освітнього процесу:

1) концепція сприйняття, повторення і повернення нововведень. В основу концепції утілилися відомі гуманістичні ідеї про нову педагогіку П. Блонського, В. Вахтерова, М. Рубінштейна, В. Сухомлинського.

2) формування необхідних педагогічних знань та розвиток теоретичної інноваційної діяльності [31].

Ми схилиємося до думки вчених, що інновація у сфері вищої освіти – це результат інноваційної діяльності який включає в себе розвиток, зародження та перетворення.

У сфері вищої освіти, інноваційний процес базується на стадії інноваційного розвитку. Дана стадія інноваційного розвитку є новим підходом, за яким професійна підготовка кваліфікованого спеціаліста використовується під час виробництва нових знань, яке так потребує суспільство. Вона виникла в результаті загальної кризи, яка охопила світову систему освіти наприкінці ХХ ст. [21].

Організація діяльності закладу вищої освіти передбачає такий інноваційний розвиток, який забезпечить досягнення цілей і завдань освітнього процесу. Знання залишатимуться ключовим елементом цього розвитку. Відбувається зміна акцентів з процесу навчання на його результати, зміна ролі викладача, особистісний підхід до здобувача вищої освіти із забезпеченням його активної пізнавальної діяльності. Це потребує суттєвих перетворень на всіх стадіях педагогічної системи, а саме: в цілях, змісті, цінностях, процесі і результатах навчання, у характері діяльності викладачів і здобувачів вищої освіти, у формах і методах навчання, в якості і рівнях фінансової, матеріально-технічної, організаційної, правової і кадрової підтримки освітнього процесу [27].

Все це передбачає практичну реалізацію нової освітньої парадигми, яка веде до переходу нового типу навчання, до забезпечення кожним закладом вищої освіти такої якості освіти випускників, яка буде відповідати викликам

сучасності. Відбувається глибока реформа вищої освіти [34].

При цьому слід особливо виділити використання інноваційних форм навчання у педагогічних закладах освіти, які дещо змінюють уявлення про традиційне заняття. Щоб повною мірою позначити роль застосування інноваційних форм організації навчання, необхідно визначитися з таким поняттям як форма організації навчання [29].

У сучасній дидактиці склалася парадоксальна ситуація. Фахівці не можуть дати точного визначення, що таке «інноваційна форма» і чим вона відрізняється від методу навчання. У педагогіці інноваційні форми навчання відрізняються за зовнішніми ознаками змісту освіти. Вчені трактують, що форми відрізняються одна від одної кількістю здобувачів вищої освіти та способами організації роботи [43]. Існують різні підходи до визначення «інноваційна форма навчання», головні з них наведені в таблиці 1.2. (див. табл. 1.2.).

Таблиця 1.2.

Визначення поняття «форма навчання»

Вчений	Визначення
І. Лернер	«Організаційна форма навчання – взаємодія викладача і здобувача вищої освіти, що регулюється певним, заздалегідь встановленим режимом і порядком».
М. Махмутов	«форма навчання» – це колективна та індивідуальна робота здобувачів вищої освіти на занятті. Це який-небудь вид заняття – лекція, практичне заняття.
О. Савченко	«форма організації навчання» означає певну взаємодію викладача та здобувачів вищої освіти, що регулюється встановленим режимом та умовами роботи.
І. Чередов	«форма організації навчання» – це налагодження та взаємодія викладача зі здобувачами вищої освіти при роботі над певним змістом матеріалу.

На думку П. Сауха, форма організації навчання – це особлива конструкція ланки чи сукупності ланок навчального процесу [12, с. 134].

О. Дубягін вважає, що поняття «форма організації навчання», може бути обґрунтовано лише за умови, якщо дано наукове визначення основного поняття «навчання». «Навчання» – це організована діяльність, яка спрямована на відтворення та засвоєння знань [9, с. 30].

Поняття «організація» сприймається як соціальне утворення, налагодження, яке об'єднує декілька об'єктів, що приводить їх до спільної мети. Тому навчання відбуватиметься лише тоді, коли воно буде організоване. Воно відбувається і існує насамперед у певних формах його організації. Організаційні форми навчання становлять матеріальну основу навчання.

Отже, ми погоджуємося з науковцями, що форма навчання – це цілеспрямована, змістовна, насичена система пізнавального та навчального спілкування, взаємодія між викладачем та здобувачем вищої освіти. Форма навчання – це органічна єдність цілеспрямованої організації змісту, засобів і методів навчання. Єдина форма навчання (лекція, семінар, практичне заняття) має особистісне, навчальне значення. Воно забезпечує засвоєння здобувачами вищої освіти конкретних фактів, узагальнень, висновків, розвиток індивідуальних умінь і навичок [52].

За допомогою використання інноваційних форм навчання, викладач розкриває цілі розділи, теми, теорії, концепції, застосовує взаємопов'язані вміння і навички, формує у здобувачів освіти системні знання та особисті якості [16].

Різноманітність форм – один із найважливіших факторів буття, можливість вибору з безлічі запропонованих варіантів з урахуванням індивідуальних особливостей, можливостей та інтересів студентів. І це різноманіття має у тому чи іншою мірою знайти свій відбиток у системах освіти. Різні поєднання цих компонентів дають можливість створювати різноманітність інноваційних форм навчання та розвивати їх в подальшому.

Таким чином, інноваційна форма організації навчання являє собою форму навчання, що передбачає введення нововведень (інновацій) у цілі, методи,

засоби та зміст навчання, а також у порядок організації діяльності викладача та студента на занятті [19].

Інноваційна форма організації навчання передбачає активізацію студента на занятті через застосування нових методів, засобів навчання, зміни змісту та способів подання матеріалу, а також організації нового порядку взаємодії викладача та здобувача освіти.

Застосування інноваційних форм і методів навчання у педагогічних закладах вищої освіти дозволяє реалізовувати на практиці процес професійного навчання одну важливу закономірність: людина запам'ятовує 1/4 почутого, 1/3 побаченого і почутого одночасно і 3/4 матеріалу, якщо вона до всього залучена до активних дій [48].

Також значення інноваційних форм організації навчання полягає в переході від професійної підготовки, орієнтованої на знання, вміння та навички на компетентнісний підхід [26]. Цей процес має місце, якщо відбувається включення до плану проведення заняття виявлення особистісної та соціальної значущості теми, що сприяє утворенню реальної зацікавленості здобувачів у навчальному матеріалі, що несе практичну значимість [3].

Сьогодні багато хто вже розуміє, що справжня проблема – відтворення інновацій та створення умов для цього відтворення мають характер ініційованих та контрольних змін, що відбуваються на підставі раціональної волі. Тобто це штучно організований процес, який спрямований та керується на досягнення певних результатів [2].

Інновації можна розуміти як інноваційні дії, як процеси, створені задля досягнення результатів. Особливу роль у цьому відіграє адміністрація закладу, яка через свої управлінські дії запускає інноваційний процес. Інновації в освіті – це завжди свідомий та спеціально організований процес змін всіх головних підсистем процесу освіти: цілі та способи досягнення освіти, форми організації процесу освіти, характер взаємодії викладача та здобувача освіти.

Таким чином, будь-який інноваційний проект передбачає існування певного плану та планів його реалізації в цих умовах, розумове представництво

всіх компонентів процесу зміни та оцінку рефлексії результатів діяльності, що здійснюється внаслідок їх досягнення.

Інновації також можна розглядати як зміни для постійного покращення існуючої системи, наприклад, освіти, навчання та підготовки її до технологічного процесу досягнення необхідного результату. Це завжди пошук способів досягнення бажаних результатів. Лише на завершальних етапах інновація стає технологічно організованим процесом та переходить у режим функціонування [36].

Отже, освітня інновація характеризується цілеспрямованими процесами часткової зміни, що ведуть до модифікації цілей, змістів, методик, форм освіти, форм та стилів навчання, адаптації процесу навчання до сучасних потреб часу та соціальної потреби ринку, адаптації процесу навчання до сучасних потреб часу та соціальної потреби ринку праці.

Процес нововведень у методи сучасного навчання стали об'єктом дослідження як зарубіжних, так і українських вчених таких як: І. Доброскок, В. Ільїна, В. Коцура, В. Кременя, М. Лисенка, С. Нікітчиної, С. Пролєєва, П. Сауха та інших, які висвітлюють проблеми інноваційної парадигми у вищій освіті.

Автори стверджують, що для того, щоб запровадити нові методи навчання, а також їхнє досконале освоєння потрібна певна внутрішня готовність і викладачів, і здобувачів вищої школи до серйозної трансформації, що відповідає умовам швидкої інформаційної спільноти.

Пошук та розробка нових ідей характеризується як творчий аспект інноваційного процесу. Адже креативність відіграє провідну роль, оскільки без ідей не буде шансів на їх реалізацію [3].

Викладачам вищих навчальних закладів, для реалізації змісту освітнього процесу, необхідно володіти певними методами навчання. Метод навчання – це форма організації навчального процесу, подання інформації здобувачеві освіти для засвоєння системи знань та набуття певних умінь і навичок. Поняття «інноваційні методи навчання», вченими трактується по-різному (див. табл. 1.3.).

Таблиця 1.3.

Дефініція поняття «метод навчання»

Вчений	Визначення поняття
М. Алексюк	метод навчання – пізнавальна діяльність викладача і здобувача освіти, де здобувачі переймають соціальний досвід та організацію і керівництво викладача.
Г. Ващенко	метод навчання – це система засобів, які вживаються для досягнення тих спеціальних завдань, що містить у собі навчальний процес.
І. Лернер	метод навчання – оволодіння конкретних цілей навчання.
О. Онищук	Методи навчання – це система взаємопов'язаних прийомів педагогічної діяльності здобувачів освіти, які спрямовані на досягнення конкретних цілей.

Вчені вважають, що методи навчання є впорядкованими способами взаємопов'язаної та цілеспрямованої роботи викладача зі здобувачами вищої освіти, спрямованої на ефективне вирішення навчальних завдань.

Для вищої освіти характерним є постійне оновлення існуючих форм, методів навчання, пошук, використання інноваційних методів у освітній діяльності, вкладених у прагнення уявити найбільш конкурентний навчальний продукт ринку.

Інновація в освітній діяльності пов'язана з активною діяльністю щодо створення, розповсюдження та використання інноваційних форм і методів навчання, засобів вирішення освітніх завдань у гармонії з класичними традиційними методами та результатами творчих пошуків, застосування прогресивних технологій, унікальні дидактичні ідеї та форми забезпечення процесу освіти. Таким чином, освітня інновація характеризується цілеспрямованими процесами часткової зміни, що ведуть до модифікації цілей, змістів, методик, форм освіти, форм та стилів навчання, адаптації процесу навчання до сучасних потреб часу та соціальної потреби ринку, адаптації

процесу навчання до сучасних потреб часу та соціальної потреби ринку праці [13].

Підводячи підсумки вище зазначеного, можна самостійно дати визначення поняття «інновація» – це цілеспрямоване впровадження чогось нового, втілення нових ідей які підвищують ефективність освітньої діяльності. Використовуючи педагогічні інновації в освітньому процесі, здобувачі освіти стають більш розвиненішими, стають самостійними, розвивається креативне мислення в ході яких виникають нові ідеї.

1.2. Становлення та розвиток інноваційних форм і методів навчання

У розвитку інноваційного процесу в Україні ключову роль відіграє вища освіта. Нововведення у закладі вищої освіти виступають найважливішою складовою як головний ресурс формування інноваційного суспільства в Україні.

При цьому у статті 65 Закону України «Про вищу освіту» зазначається: «Інноваційна діяльність вищої освіти – невід’ємна складова навчальної діяльності та здійснюється з метою інтеграції науково-дослідної діяльності, освітньої та виробничої діяльності у закладі вищої освіти» передбачає отримання нового наукового знання шляхом наукових досліджень, розробок, а також напрямків їх створення та застосування нових конкурентних форм, техніки, а також впровадження нових матеріалів для інноваційної діяльності суспільства та підготовки кадрів інноваційних типів [38].

Вимога реалізації компетентісного підходу в сучасному виші зумовила впровадження активних та інноваційних форм взаємодії студентів з викладачем та один з одним у рамках не тільки традиційної лекційно-семінарської системи навчання, а також під час проведення науково-практичних конференцій, форумів, виїзних сесій, інструктивно-методичних практик, а також при організації самостійної роботи студентів.

Термін «форма», «метод», прийшов у педагогіку з філософії. Традиційне філософське поняття форми і методу полягає у визначенні її як способу вираження змісту. Завдяки формі зміст набуває зовнішнього вигляду, стає пристосованим до використання.

Форми організації освітнього процесу – це варіанти організації доцільної, узгодженої діяльності викладача та студентів, які визначають процес освоєння змісту освіти, засоби, методику підготовки, проведення навчальних занять та їх педагогічного аналізу [19].

Взаємодія змісту та форми багатозначна. Наприклад, новий зміст освіти зумовлює створення нових форм для його освоєння.

У 90-х рр.. в Україні стали виникати неформальні клуби, дискотеки, круглі столи, що стало вісником демократизації суспільства загалом та системи освіти зокрема. Так історично можна пояснити причини народження, розвитку та навіть відмирання педагогічних форм відповідно до особливостей часу.

В основі організації освітнього процесу лежать різноманітні інноваційні форми і методи навчання, що історично складаються, в процесі різних видів діяльності (професійної, суспільної, дозвільної, пізнавальної і т.д.). Вони, звичайно, не переносяться безпосередньо у сферу освіти, а зазнають ретельного відбору, педагогічної обробки та переробки, що забезпечує можливість створення ефективних форм і методів навчання. Будь-який реальний педагогічний акт здійснюється шляхом функціонування різних видів діяльності викладача та студентів, різних способів їхньої взаємодії. Тому викладачам важливо знати і теоретичні аспекти якісної різноманітності інноваційних форм, і технологічні прийоми та способи їх реалізації на практиці [24].

Для здійснення у закладі освіти інноваційної діяльності та забезпечення інноваційного розвитку необхідне існування новітніх технологій. Перехід закладу вищої освіти в режим інноваційного розвитку як стратегічна мета передбачає реалізацію певних проміжних цілей:

- створення єдиного інноваційного, освітнього і наукового простору;
- педагогічна модель підготовки бакалавра і магістра;
- перехід усього педагогічного колективу закладу освіти до

інноваційного процесу;

- системна модернізація освітньої діяльності;
- співпраця з громадськими організаціями, органами державної влади;
- розширення програм міжнародної співпраці [57].

Таким чином, за результатами аналізу різних підходів до визначення «інноваційна форма» навчання, поняття яке ми розуміємо, як цілеспрямований системний набір нових ідей, засобів організації навчальної діяльності, у результаті яких підвищуються показники структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісного стану.

У педагогічних закладах вищої освіти, інноваційний розвиток та їх інноваційна діяльність не відбуваються самі по собі. Для їх здійснення необхідні сприятливі фактори, серед яких найважливіше місце належить формуванню інноваційного середовища у закладах вищої освіти [18].

1.3. Види інноваційних форм і методів навчання у закладах вищої освіти

Сучасний викладач закладу вищої освіти, хоче змінити свою діяльність на краще – саме цей процес є інновацією. Креативні ідеї, винахідливість викладача на занятті із використанням інноваційних форм і методів навчання розкривається у різноманітних способах діяльності, незвичайних завданнях, неординарних діях, цікавих вправах, конструюванні ходу заняття, створенні навчальних ситуацій, дидактичному матеріалі, підборі наукових фактів, організації творчості [17].

Існує багато різних форм і методів організації навчання, що видозмінюють ті чи інші структурні елементи традиційного навчального заняття. Однак ми розглянемо найпоширеніші в сучасному освітньому процесі.

Інноваційною формою організації навчання є вебінар (від англ. webinar) – різновид веб-конференції, організація спілкування в режимі реального часу та

проведення онлайн-зустрічі, під час яких кожен із учасників перебуває біля свого комп'ютера, а зв'язок між ними підтримується через інтернет [30].

Проблемні заняття – форма організації навчання студентів на основі створення проблемної ситуації. На такому занятті перед студентами або ставиться, або разом із ними визначається проблема. Мета проблемного навчання – активізація пізнавальної сфери діяльності студентів на основі виявлення причинно-наслідкових зв'язків [43].

Проблема – це протиріччя, що може виявлятися у якихось діях, явищах, фактах. Сама проблема немає виражених умов протікання. Завдання обов'язково має будь-які умови, що розкривають характер дії, події, явища і вимагає виконання.

Проблемне навчання – це навчання на якому здобувач освіти повинен бачити та виділяти протиріччя з конкретної дисципліни, а також вміти вирішувати проблемні ситуації. Креативність викладача полягає у тому, щоб дати навчальний матеріал як невідомі знання, які студенти мають відкрити собі самі.

Бенчмаркінг (benchmarking, від англ. benchmark – орієнтир, еталон) – процес визначення, вивчення та розуміння найкращих прикладів ефективного функціонування з метою оптимізації власної роботи; включає в себе два процеси: оцінювання та зіставлення; може розглядатися як діяльність з довгострокового обмірковування стратегії розвитку, що ґрунтується на кращому досвіді партнерів і конкурентів на галузевому, міжгалузевому, національному та міжнаціональному рівнях [30].

Інноваційною формою організації навчання є групова розробка. Така форма організації навчання може являти собою роботу в мікрогрупах, парах постійного та змінного складу. Мета цієї форми навчання – вміти працювати у колективі. Досвід показує, що якщо викладачем правильно організований процес навчальних завдань та продумано технологію обговорення їх у колективі то така групова робота буде ефективною.

Саме процес обговорення навчальних завдань, проблем, наукових фактів у студентському колективі сприймається так, ніби дорослі радяться зі

студентами, запитують про ставлення до того, що відбувається, і прислухаються до їхньої думки. Подібна ситуація допомагає здобувачам освіти цілеспрямовано здійснювати процес пізнання та почуватися впевненіше.

Найбільш ефективні такі інноваційні форми організації навчання з урахуванням методів діалогу, співбесіди, обміну думками, спільної діяльності [42].

Бекграунд (від англ. background) – стислий виклад основного змісту; коротка форма викладу базової інформації, що дає уявлення про ключові ідеї; включає основні відомості про вихідні дані, передумови, хід та результати діяльності; виступ як доповнення, підтримки, ілюстрації та інше, виступає «на тлі» головних учасників [43].

Воркшоп (від англ. workshop – майстерня, практикум) – це форма організації навчальної діяльності, учасники якої набувають нових знань та навичок у процесі динамічної групової роботи; інтерактивність, ефективне спілкування – найважливіший принцип воркшопу. Головна мета – отримання індивідуального вирішення конкретних завдань кожного учасника; у воркшопі немає слухачів та спостерігачів; мається на увазі мінімум або навіть повну відсутність теорії та максимум практики; процес навчання ґрунтується на особистих переживаннях та отриманому досвіді кожного з учасників [43].

Заняття – тренінг є формою організації навчальної діяльності студентів на основі процесу відпрацювання певних дій та закріплення навчального матеріалу. Мета даної форми організації навчання – набуття студентами певних умінь та навичок за допомогою неодноразового повторення одних і тих же знань чи дій. Ця специфічна тренувальна діяльність може бути як індивідуальною, так і груповою. Індивідуальні уроки-тренінги відрізняються від групових специфікою проблем [43].

На заняттях – тренінгах розглядається проблема, характерна всім учасникам навчального процесу, на індивідуальній – для конкретного студента. Веденням занять – тренінгів передбачається розробка викладачем педагогічних умов ведення, а також цілей та завдань закріплення вивченого матеріалу. Для таких занять розробляються критерії дій студентів як зразок умінь та навичок.

Наприклад, зразок виконання одного завдання; зразок виконання іншого складнішого завдання. Дані зразки допомагають студентам швидше та ефективніше придбати ту чи іншу навичку чи вміння.

Викладач допомагає відстежувати процедуру виконання конкретного завдання, виявляти помилки у навчальних діях і обов'язково здійснює вимірювання та оцінку діяльності, без яких неможливо визначити результат досягнення. На занятті – тренінгу студентам доводиться виконувати одноманітну роботу, тому досвідчені викладачі завжди використовують елементи педагогічної творчості, такі, як підбір незвичайних завдань, взаємного контролю.

Діалогова лекція (від грец. *Διάλογος* – розмова; від лат. *lectio* – читання) – це робота двох викладачів, які читають лекцію з однієї й тієї ж теми і взаємодіють на проблемно-організованому матеріалі як між собою і з аудиторією. Зовнішній діалог протікає як діалогічне спілкування двох лекторів і слухачів, внутрішній діалог – самостійне мислення формується за наявності досвіду активної участі у різних формах зовнішнього діалогу [43].

Заняття на основі проектної діяльності передбачають розвиток пізнавальних навичок студентів, уміння самостійно конструювати свої знання, аналізувати отриману інформацію, висувати гіпотези та знаходити рішення. Використання проектної форми навчання робить навчальний процес творчим, цілеспрямованим, а студента – відповідальним та цілеспрямованим. Обов'язок викладача – підготувати всіх студентів до обов'язкової пізнавальної діяльності [43].

О. Садова виділяє деякі переваги проектної форми навчання, а саме:

- системне закріплення знань з інших навчальних предметів. Часто знання, необхідні для роботи над проектом, підштовхують інтерес студента до інших дисциплін;
- розвиток навичок та умінь планування, дослідження та систематизації отриманих даних;
- розвиток соціальних (робота в команді) та фізичних умінь та навичок;

– розвиток впевненості у своїх силах. Студенти навчаються підходити до будь-якої діяльності творчо, знаходять впевненість у тому, що вони можуть покращити своє життя та життя інших людей.

Гейміфікація це метод – використання у навчанні ігрових елементів, таких як гра з рівнями, змагальність, можливість набирати досвід та ділитися ним, отримувати нагороди; емоційна включеність у процес навчання, що дозволяє успішно вирішувати математичні та економічні завдання та позитивно впливає на якість освітніх результатів [30].

Квест (від англ. Quest – пошук) – різновид ігрового навчання (прийшов з комп’ютерних ігор), спосіб побудови сюжету. У процесі роботи зі здобувачами освіти доречно залучати обговорення проблеми та способи її вирішення, аби кожен зміг висловити свою точку зору [30].

Ігрові форми навчання є найбільш складними у плануванні та реалізації, на нашу думку, формами організації навчання. Складність ігор на етапі планування для викладача визначається труднощами у підборі виду гри, способу участі у них партнерів та алгоритму її проведення. У той же час гра для студента – добрий стимул для досягнення успіху там, де часом виявляються неефективними численні традиційні вправи [43].

В основі ігрової форми навчання відтворюються життєві ситуації та відносини, в яких вибирається оптимальний варіант вирішення проблеми і реалізується на практиці. Ділові ігри діляться на виробничі, організаційно – діяльніцькі, проблемні, навчальні та комплексні. У рамках заняття найчастіше обмежуються застосуванням навчальних ділових ігор. Їх відмінними властивостями є:

- моделювання наближених до реального життя ситуацій;
- поетапний розвиток гри, у результаті виконання попереднього етапу впливає перебіг наступного;
- наявність конфліктних ситуацій;
- використання опису об’єкта ігрового імітаційного моделювання;
- контроль ігрового часу; елементи змагальності; правила, системи оцінювання ходу та результатів гри.

Планування та проведення ділових ігор потребує особливої підготовки викладача, що включає наступні етапи:

- обґрунтування вимог щодо проведення гри;
- складання плану її розробки;
- правила та рекомендації щодо організації гри;
- підбір необхідної інформації, залучення інтерактивних технологій, які створюють ігрову обстановку;
- уточнення завдань проведення гри, складання інструкцій для гравців;
 - розробка способів оцінювання результатів.

Кейс-стаді (case-study, від англ. певний комплекс знань, який необхідно засвоїти під час вирішення тієї чи іншої проблеми; мета – спільними зусиллями учасників групи проаналізувати конкретну ситуацію та виробити практичне рішення, результат – оцінка запропонованих алгоритмів і вибір найкращого в контексті поставленої проблеми; метод кейс-стаді ефективний на формування комунікативних компетенцій [42].

Кванторіум (від англ. quantum – кількість, значний, істотний; від лат. quantum satis – скільки буде потрібно) – це форма організації додаткової освіти, що передбачає різний зміст інноваційної діяльності (квантів) за інтересами, включає реалізацію як індивідуальних, і групових (командних) проєктів; це форма організації творчої діяльності у сфері інновацій та сучасних технологій з метою практичних рішень актуальних завдань [43].

Заняття – рольова гра на відміну від ділової характеризується більш обмеженим набором структурних компонентів, основу яких становлять цілеспрямовані дії студентів в життєвій ситуації, що моделюються, відповідно до сюжету гри і розподіленими ролями.

Форми проведення рольових ігор можуть бути різними: це і уявні подорожі, і дискусії на основі розподілу ролей, і прес-конференції, і заняття – суди.

Проведення рольових ігор передбачає включення наступних етапів: підготовчого, ігрового, заключного та етапу аналізу рольової гри. На підготовчому етапі вирішуються питання організації та попереднє вивчення

змістовного матеріалу гри. Організаційні питання: розподіл ролей, вибір журі та експертної групи, формування ігрових груп, ознайомлення з обов'язками. Здобувачі освіти ознайомлюються з темою, певною проблемою заняття, ознайомлюються з інструкціями, завданнями, проводять аналіз матеріалу, підготовка виступу [43].

Колаборація – метод (від англ. collaborative learning – включення, співпраця, участь) – усунення акценту від комунікації з конкретним викладачем (лектором, експертом) та отримання знань від нього в аудиторії до широкого використання різноманітних джерел інформації (книг, Всесвітньої мережі тощо) [30].

Коворкінг (co-working) – певний простір (середовище), обладнаний необхідним інвентарем, який використовується для спільної роботи або взаємодії з метою ділитися знаннями, обмінюватися ідеями та працювати над певними проектами; проводити конференції, семінари, майстер-класи. Освітній коворкінг набув поширення як форма організації додаткової освіти, наприклад безперервної освіти дорослих в умовах додаткової професійної освіти. Коворкінг-приміщення, розділене на три зони (інтерактивну, презентаційну та виставкову), де здобувачі освіти можуть підготуватися до заняття, взяти участь у квесті [43].

Проблемна лекція яка розпочинається з питань, з постановки проблеми, яку в процесі викладення матеріалу необхідно вирішити. Викладач створює проблему і надає перелік можливих шляхів її вирішення. У подальшому можна переходити до частково-пошукових методів. Такий вид проблемної лекції називається лекція – брейнстормінг «мозкова атака». Саме на проблемній лекції студенти демонструють свою високу активність й ефективність засвоєння інформації. Це досягається шляхом самостійної роботи студентів під час лекції [43].

Проблемна лекція забезпечує досягнення трьох основних дидактичних цілей: засвоєння студентами теоретичних знань; розвиток теоретичного мислення; формування пізнання інтересу до змісту навчальної дисципліни та професійної мотивації майбутнього спеціаліста.

Дуже близька до ігрової форми заняття є «лекція – провокація», яка дозволяє студентам оперативно аналізувати професійні ситуації, виступати в ролі рецензентів, опонентів, виокремлювати недостовірну або неточну інформацію. Такі вміння можна формувати, використовуючи принцип ігрової діяльності – конфліктності, проблемності, спільної діяльності.

Лекції із запланованими помилками. Після того як викладач озвучив тему лекції несподівано він повідомляє, що в ній буде допущена певна кількість помилок різного типу – змістовні, методичні, та інші. При цьому він повинен мати перелік цих помилок на папері та продемонструвати їх наприкінці заняття студентам. Саме в цьому випадку забезпечується повна довіра аудиторії до викладача. Кількість помилок залежить від характеру та змісту, а також підготовленості студентів на цю тему. Наприкінці заняття викладач повинен залишити 10 – 15 хвилин на виявлення та аналіз студентами допущених помилок. Лекція – провокація вимагає великої майстерності та почуття відповідальності, ретельного відбору матеріалу виявлення помилок та їх дотримання у викладі.

Однак незалежно від обраної форми організації навчання, підготовка та проведення занять із застосуванням різних інноваційних форм і методів організації навчання складається з кількох етапів: задуму, організації, проведення та аналізу. Задум – це найскладніший і найвідповідальніший етап.

Він включає такі складові: визначення часових рамок; визначення теми заняття; визначення типу заняття; вибір кабінету; вибір нетрадиційної форми заняття; вибір форм навчальної роботи.

Етап організації у свою чергу складається з під етапів: розподіл обов'язків (між викладачами та студентами); написання сценарію заняття (із зазначенням конкретних цілей); підбір завдань та критеріїв їх оцінки, методів заняття та засобів навчання; розробка критеріїв оцінки діяльності студентів.

Ще один вид лекції – «лекція – конференція». Це таж сама наукова конференція яка складається із заздалегідь поставленої проблеми та системи доповідей (до 10 хвилин) з кожного питання, що висвітлює проблему. Така

лекція, з одного боку, підвищує роль самопідготовки, з іншого – допомагає виявити резерви науково-педагогічних кадрів [43].

Лекція – «прес-конференція». Викладач оголошує тему лекції і протягом 2 – 3 хвилин студент має подати у письмовій формі відповіді на поставлені питання [42].

Лекція – діалог (лекція бесіда). Передбачає безпосередній діалог викладача з аудиторією. Перевага полягає в тому, аби спрямовувати увагу студентів на важливі питання теми, визначати зміст викладення навчального матеріалу [43].

Лекція – візуалізація. Забезпечує перетворення усної інформації у візуальну форму технічних засобів навчання. Ця форма лекції передбачає перекодування текстової інформації в графічну. Викладач у даному випадку виступає в ролі коментатора. Негативні риси: важкість сприймання матеріалу і його конспектування.

Інтерактивна лекція. Така лекція передбачає активний діалог з аудиторією. Після викладу певної проблеми, студентам ставлять контрольні запитання, на які ті відповідають за допомогою спеціального обладнання на робочих місцях [43].

Практикум. Ефективна форма організації заняття у системі «викладач – група – студент». Викладачеві при моделюванні занять у формі практикуму в режимі групового навчання необхідно враховувати:

- 1) групова робота починається з фронтальної розмови, у ході якої викладач ставить проблеми, розподіляє аудиторію на групи та дає завдання;
- 2) кожна група отримує завдання на певний обмежений час;
- 3) звіт груп здійснюється послідовно, не порушуючи логіки вивчення змісту навчального матеріалу;
- 4) з метою організації активної діяльності у процесі навчального заняття зрадник кожному студенту роздає спеціальний маршрутний лист, у якому містяться контрольні завдання щодо змісту навчального матеріалу, пропонуваного кожній групі.

5) після колективного оцінювання роботи групи усі її учасники отримують однакові бали, що включає механізм групової відповідальності.

Проведення будь-якої інноваційних форми і методів навчання вимагає від викладача великих витрат зусиль і часу, оскільки він виступає у ролі організатора. Тому перш ніж братися за подібну роботу слід зважити власні сили та оцінити можливості [30].

Майстер – клас (від англ. Master – майстерний спеціаліст, майстер та class – курс навчання) – форма організації короткострокового курсу підвищення кваліфікації, який проводить відомий фахівець для початківців. За цілями: навчальний (оволодіння матеріалом, що вивчається) і демонстраційний (демонстрація ідей, можливостей або досягнень у зазначеній сфері) [30].

Відкритий мікрофон – порядок та процедура вільного користування мікрофоном усіх бажаючих на зборах, конференціях, мітингах тощо – як форма взаємодії найбільш корисна на етапі підбиття підсумків роботи. Особливістю проведення є суворо обмежений час, тому необхідно дотримуватись регламенту, виступи учасників мають бути лаконічними за формою та глибокими, конструктивними за своєю суттю [30].

Панельна дискусія (від латин. Discussio – розгляд, дослідження) – одна з форм дискусії, на якій кілька запрошених студентів у ролі експертів виступають з коротким повідомленням, викладаючи аудиторії свої позиції, після чого модератор пропонує решті учасників ставити запитання. Як правило, учасники панельної дискусії викладають різні точки зору щодо обговорюваного предмета. Відкрите обговорення передбачає обмін думками по заданій темі, а також отримання відповідей з боку експертів на питання, що цікавлять учасників [43].

Передбачається, що складений глосарій інноваційних форм організації освітнього процесу має певну теоретичну та практичну значимість, може бути використаний педагогами освітніх організацій різних рівнів освіти.

Планування системи різноманітних варіантів спільної діяльності викладачів та студентів має здійснюватися не лише з урахуванням напрямів підготовки студентів, а й авторської інтерпретації розуміння розвиваючого

впливу навчання на формування загальнокультурних та професійних компетентностей студентів.

Таким чином, у першому розділі було проаналізовано особливості деяких інноваційних форм і методів організації навчання, а також загальні закономірності процесу їхньої підготовки та проведення. Представивши теоретичне обґрунтування інноваційних форм і методів організації навчання можна визначити проблеми їх використання викладачами закладу.

Необхідно зауважити, що форми і методи організації освітнього процесу мають функціонувати у тісній взаємодії та забезпечувати досягнення мети – професійний та особистісний розвиток студента, становлення професійної компетентності. Особливість описаних форм і методів обумовлена тим, кожна з них організує специфічну діяльність студентів, спрямовану задоволення як потреб і інтересів, а й у розвиток певних професійних здібностей і особистісних якостей. Жодну з розглянутих форм і методів не слід визнавати універсальною або пропонувати іншим, так як кожна них вирішує специфічні завдання. Тільки поєднання різних форм і методів взаємодії забезпечує високу якість освітніх результатів. Причому чим різноманітнішими і багатшими за змістом форми і методи організації освітнього процесу, тим ефективніше буде проходити навчальний процес. І навпаки, постійне застосування тих самих форм роботи знижує ефективність навчання.

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши науково-педагогічну літературу зазначеної проблематики, нами було уточнено понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження та розкрили стан використання інноваційних форм і методів навчання у закладах вищої освіти.

Застосування інноваційних форм і методів навчання тягне за собою необхідність формування в колективі атмосфери ділового, творчого співробітництва. Формування інноваційного навчального середовища сьогодні розглядається педагогічним колективом закладу вищої освіти як сутність

інноваційного підходу. Безперечно, методично та психологічно не просто створити на заняттях атмосферу співробітництва. Але досвід свідчить, що це можливо.

У наш час стали активно впроваджуватися в освітній процес передові та перспективні інноваційні форми і методи навчання, такі як впровадження Інтернет – ресурсів, навчальних комп'ютерних програм.

Сучасні педагогічні форми і методи такі, як вивчення матеріалу у співпраці, проектна форма, впровадження перспективних інноваційних форм і методів, Інтернет – ресурсів можуть допомогти втілити в життя особистісно-орієнтований підхід в навчанні.

Проведення будь-якого заняття з використанням інноваційних форм чи методів, вимагає від викладача великих зусиль та витрату часу, оскільки він виступає у ролі організатора. Тому перш ніж братися за подібну роботу слід зважити власні сили та оцінити можливості.

РОЗДІЛ 2. ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

2.1. Стан використання інноваційних форм і методів навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти

Початок ХХІ століття – період реформ. У закладах вищої освіти ХХІ століття виникає докорінне переосмислення освітніх завдань, актуалізація змісту навчання, створення проектно-життєвого простору, технології становлення індивідуальної особистості студента як суб'єкта, спрямованого на формування конкурентноспроможної, компетентної людини, що творчо підходять до вирішення завдань, прагне змінити на краще своє життя й життя своєї країни [18].

Головними фігурами в закладах вищої освіти є викладач та здобувач вищої освіти, який повинен творчо працювати, вчитися самовдосконалюватися, працювати над виробленням і вдосконаленням інноваційних форм і методів навчання.

Головною тенденцією сучасної освіти є все ширше впровадження моделі освітньої освіти Life Long Learning, яка дозволяє людині адаптуватися і розвиватися в умовах швидких змін в економіці та технологіях.

Ця модель включає в себе такі підсистеми:

- неформальна та інформальна освіта;
- дистанційна освіта (за способом організації навчального процесу);
- онлайн освіта (за засобами реалізації);
- змішана освіта (поєднання традиційних та онлайн – засобів навчання).

Сьогодні викладачі педагогічних закладів вищої освіти, прагнуть самі вирішувати, якими формами навчання простіше викладати матеріал. В освіті посилюються мотиви особистісного зростання.

На основі емпіричного дослідження, нами було вирішено провести опитування та анкетування серед викладачів Кілійського транспортного фахового коледжу Державного університету інфраструктури та технологій та Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

За основу емпіричного дослідження, ми запозичили опитувальник та анкети таких авторів як О. Волошина, Т. Губська, В. Соколова.

Необхідно перевірити, якими ж інноваційними формами навчання користуються викладачі педагогічних закладів освіти і чи використовують взагалі.

Дослідження передбачає розв'язання таких основних завдань:

- 1) конкретизація завдань емпіричного дослідження;
- 2) проведення дослідження;
- 3) аналіз результатів дослідження та їх обґрунтування;
- 4) формулювання відповідних висновків щодо реалізації моделі формування готовності викладачів закладів вищої освіти до використання інноваційних форм навчання [22].

Опитування здійснювалось анонімно, що забезпечило одержання об'єктивних відповідей на запитання. Результати опитування представлені у табл. 2.1. (див. табл. 2.1.)

Таблиця 2.1.

Використання інноваційних форм і методів навчання

Вебінар – 92 %	Веб-квести – 74 %	Лекція – «прес-конференція» – 28 %
Воркшоп – 14 %	Кейс-стаді – 38 %	Лекція-діалог – 95 %
Заняття-тренінг – 65 %	Проблемна лекція – 66 %	Інтерактивна лекція – 2 %
Діалогова лекція – 84 %	Лекція – провокація – 73%	свій варіант – 0 %
Кванторіум – 0 %	Лекція – конференція – 91%	
	Панельна дискусія – 13 %	

Результати дослідження показали, що 80 % вважають, інноваційні форми і методи навчання – підвищать рівень обізнаності, креативності, вважають онлайн – освіту необхідною умовою для розвитку закладу вищої освіти, а 20 % – притаманні використуванню традиційні форми і методи навчання (лекції, практичні, семінарські) – стверджуючи, що використання інноваційних технологій навчання, не замінять живого спілкування.

Якщо у традиційному навчанні приділено увагу запам'ятовування та відтворення інформації, то нові умови передбачають необхідність розвивати творче продуктивне мислення студента, формувати його комунікативні вміння які в подальшому будуть застосовуватися на практиці.

Розглянемо порівняльну характеристику традиційного та інноваційного навчання (див. табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Порівняльна характеристика традиційного та інноваційного навчання

Критерій характеристики	Особливості форми навчання	
	традиційна	інноваційна
Місце і роль викладача у навчальному процесі	Визначаються всі аспекти процесу навчання	Перетворення здобувачів вищої освіти в активних суб'єктів процесу навчання
Місце і роль студентів у навчальному процесі	Сприйняття, засвоєння і відтворення інформації, яку надає викладач	Пошук і засвоєння знань, отриманих із різноманітних інтернет – ресурсів
Тип інформаційної комунікації	Керована викладачем інформація	Інтерактивні технології
Рівень творчості	Творчість притаманна викладачеві	креативність викладача та студентів

Потрібно підкреслити, що сучасна система вищої освіти в Україні, базується на співіснуванні традиційних та інноваційних форм навчання, що допомагає викладачам педагогічних закладів поступово переходити на повністю новий рівень інноваційності освітнього процесу [6].

Зробивши порівняльну характеристику традиційного та інноваційного навчання, можна зробити висновок, що інноваційні форми і методи відрізняються від традиційних перш за все місцем і роллю основних учасників навчального процесу – викладача і здобувача освіти, їх взаємовідносинами, характером і змістом освітньої діяльності. Якщо в традиційному навчанні яскраво виражена підсистема «суб'єкт – об'єкт», у якій тільки викладач відіграє роль суб'єкта, котрий визначає зміст, методи навчання та стиль взаємовідносин, то в інноваційному навчальному процесі зникає жорсткий розподіл ролей між викладачем і студентом [9]. На основі цього було опитано педагогів та зроблено певні висновки (див. додаток А).

Ще одним методом емпіричного дослідження виступили анкети, автором яких є О. Волошина. В ході дослідження викладачі заповнювали анкети в яких ми хотіли довести ефективність інноваційних форм і методів в роботі і чи готові педагоги до використання інновацій в освітньому процесі. Ми побачили, що на запитання «виберіть визначення поняття «інновація», яке вам ближче», 65 % педагогів сказали, що «інновація» – це нетрадиційна концепція організації навчального процесу в освітній установі, яка має найбільшу результативність та ефективність, 30 % відповіли, що інновація – процес часткових змін, які ведуть до зміни мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог і лише 5% вважають, що інновація – це кінцевий продукт застосування новизни [53].

На питання «Які на Ваш погляд, основні етапи впровадження інновацій» більшість респондентів відповіли, що потрібно сформулювати конкретну мету, чітке розуміння процесів, що передують впровадженню інновації та бачити кінцевий результат, «Чи сприймаєте Ви позитивно запровадження інноваційних форм і методів у навчально-виховний процес?», «Що саме мотивує Вас на використання інноваційних форм і методів у власній роботі?», «Що, навпаки,

мотивує щодо упровадження інновацій?» і отримано такі результати. Більшість педагогів (81%) позитивно ставляться до застосування інноваційних форм і методів, але є й такі, що ставляться негативно (19%). Серед причин, що найбільше мотивують педагогів, вказується підвищення інтересу до навчання у студентів (57%), можливість застосувати нестандартні форми та методи (43%), отримання нового педагогічного досвіду (36%) (зауважимо, що у педагогів була можливість надати кілька варіантів відповідей на це запитання).

Проаналізувавши відповіді респондентів, ми дійшли висновку, що використання інноваційних форм і методів сприяє розвитку інтересів студентів, новітніх ідей. Найкраще сприяють засвоєнню знань такі інноваційні форми і методи, як веб-квести, квести, проблемна лекція, лекція із заздалегідь запланованими помилками, лекція-прес-конференція, бінарна лекція, лекція-дискусія, лекція-бесіда, лекція візуалізація, які допомагають засвоєнню інформації, підвищення компетентності (див. рис. 2.1.)

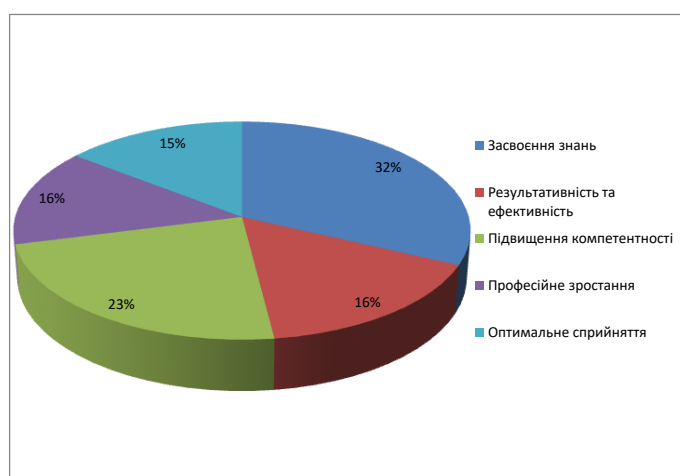

Рис. 2.1. Діаграма на визначення ефективності використання інноваційних форм і методів, готовність викладачів до змін

З огляду на дане дослідження, можна зробити такі висновки: 15 % респондентів відповіли, що використання інноваційних форм і методів сприяє кращому засвоєнню знань, розвиток нових креативних ідей; 16 % – відповіли, що виникає краща результативність та ефективність проведеного заняття, підвищується професійне зростання; 23 % – відбувається підвищення компетентності; 32 % – вважають, що під час використання таких форм і методів відбувається оптимальне сприйняття засвоєння знань.

Доступ до Інтернету під час аудиторного заняття, допомагає студенту знайти необхідні джерела які рекомендує викладач та пройти анкетування, опитування в режимі on-line. Підготовка творчих завдань у вигляді комп'ютерних презентацій (наприклад, доповідей на студентських конференціях) розвиває творчу уяву студентів, формуючи образне мислення. Під час виступу студент може скористатися мультимедійними технологіями у вигляді презентацій, схем, діаграм, продемонструвати різні малюнки, фото, які підкреслять його доповідь.

Студенти, які отримують особистий досвід викладання, з нової точки зору дивляться на навчальний процес, на роль викладача та студента по-новому.

Для України поки що залишається проблемою налагодження системної роботи з провайдерами інтернет – зв'язку, розробки і впровадження сучасних електронних навчальних матеріалів.

Характерною рисою інноваційних педагогічних форм і методів є особистісно-орієнтована освіта. Її основні закономірності мають наступний зміст:

1. Якщо у традиційному педагогічному процесі вивчення навчальної дисципліни є частиною змісту то елемент проектування в особистісній освіті стає подією життя людини, який дає життєвий досвід.

2. Проектування освітнього процесу – це предмет спільних дій викладачів та здобувачів освіти, спосіб їхньої діяльності як суб'єктів освітнього процесу.

3. Освітні процеси набувають вигляду досліджень, пошуків, які стають джерелом знань.

4. Відбувається зміна міжособистісного спілкування між викладачем та здобувачем освіти де педагог стає організатором навчальної діяльності.

Завдяки використанню інноваційних форм і методів навчання жоден студент не залишається без уваги, він стає не тільки слухачем чи спостерігачем, а й активним учасником навчального процесу.

Найбільш результативними є форми і методи, спрямовані на створення суб'єктивно – об'єктивних відносин між викладачем та студентами, залучення їх до активної комунікативної взаємодії.

Сприймання інформації здобувачами освіти, стимулюють оновлення наявного педагогічного інструментарію у викладачів закладів вищої освіти та формування і використання інноваційних методів навчання в підготовці студентів до освітнього процесу.

Викладачі, які нечасто використовують у своїй педагогічній діяльності інноваційні форми і методи навчання, потребують методичної допомоги, зокрема методичних рекомендацій щодо застосування інноваційних форм і методів організації навчання.

Таким чином, необхідно розробити методичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання інноваційних форм організації навчання, але перед тим як це зробити, зважаючи на актуальність використання інноваційних форм і методів навчання в освітніх процесах.

2.2. Визначення залежності результатів навчання від використовуваних інноваційних форм і методів навчання

Педагогічні заклади вищої освіти, в яких створений інноваційний освітній простір, забезпечені матеріально – технічною базою, які мають кваліфікованих спеціалістів, які дуже добре розуміються на використанні інноваційних форм і методів навчання, мають безліч нових ідей, використовують новітні технології

такі заклади мають змогу випустити високоякісного випускника, який за плечима матиме великий багаж знань.

Інноваційні технології навчання захоплюють здобувачів вищої освіти та мотивують інтерес самостійно мислити, розв'язувати певні проблемні ситуації, допомагають працювати разом, створювати атмосферу взаємодії. Викладачі педагогічних закладів вищої освіти повинні не тільки дати знання, але й підготувати здобувача освіти до застосовування інноваційних форм і методів на практиці [23].

Давно минув той час, коли ми записували всі необхідні дані в блокнотах та записниках. На компакт-дисках зберігалися відео та музика. Технології, що дають змогу використовувати онлайн-сервіси як програмне забезпечення, змінилися. Сьогодні всі необхідні дані можна розмістити в Інтернеті.

Учені доводять, що інноваційне навчання може застосовуватися в різних формах: в процесі очної та заочної форм навчання дорослих – вони допомагають організувати самостійну роботу і проводити безперервний моніторинг навчального процесу; під час дистанційної форми навчання – інформаційні технології є основною формою представлення матеріалу, сприяють формуванню навичок практичної роботи.

Все частіше впроваджуються віртуальні аудиторії, віртуальні навчальні заклади, Веб-квести, Блоги, Блог-квести. Саме завдяки електронному навчанню, здобувач вищої освіти знаходить зручне місце і час для навчання, спосіб якісного засвоєння знань, можливості постійного контакту з викладачем, індивідуальний графік навчання, шляхи економії часу [5].

Вважаємо, що створення середовища для доступного навчання дозволяє студентам занурюватися в процес навчання, здійснювати його в будь-який час, з будь-якого місця. Завдяки всепроникаючому навчанню (u-learning), є всі необхідні навчальні матеріали, що передаються на мобільних пристроях. Але як і в деяких формах та методах, таке доступне навчання як u-learning має і свої недоліки: необхідність безкоштовного Wi-Fi, створення безкоштовних Wi-Fi зон, певні технічні проблеми, обмежений термін роботи батареї мобільного пристрою, створення відповідного програмно-методичного забезпечення.

Проте, на основі досвіду використання нових мережевих технологій в освіті вибудовується проблема створення нового навчально-методичного середовища на основі інноваційних методик навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яка полягає не у доступі до навчальної інформації, а у способах її подання. І для вирішення цього питання викладач має вільно володіти інструментарієм існуючих інтернет-сервісів. Оскільки, постає необхідність у принципово нових інтегрованих методиках навчання, які базуються на інтернет-технологіях і завдяки яким процес навчання стає особистісно-орієнтованим, а програмне забезпечення, інформаційні ресурси доступними у будь-який час [42].

Сучасні педагогічні заклади вищої освіти поступово переходять до інновацій, адже зараз навіть важко, що деякі заклади не використовують інноваційне обладнання, не мають інтернет-зв'язку. Від наших здобувачів вищої освіти вже сьогодні виробництво вимагає бути грамотними, кваліфікованими спеціалістами, які б могли приймати оперативні рішення, удосконалювати виробництво та сприяти його розвитку.

Готуючись до виступу, практичного заняття, написання кваліфікаційної роботи, можна звернутися до новітніх технологій, в яких розташовуються навчальні матеріали, наукові посібники, статті, монографії, дисертації, збірники, щоб запозичити той чи інший матеріал, не порушуючи авторських прав. Застосування інтернет – технологій має ряд переваг як для викладача, так і для здобувача освіти:

- 1) взаємодія між викладачем та здобувачем освіти, в будь-який час та в будь-якому місці;
- 2) розробка наочного матеріалу з можливістю швидкого доступу до нього;
- 3) підведення підсумків – оцінювання;
- 4) побудова власної траєкторії процесу пізнання;
- 5) доступність будь-якої інформації, яку можна отримати за декілька секунд;
- 6) якісне підвищення рівня знань у процесі самонавчання, розвиток індивідуальних здібностей (уява, пам'ять, мислення);
- 7) підвищення інтересу до навчання та популяризація знань.

Таким чином, використання інноваційних форм і методів навчання, забезпечить формування гармонійної конкурентоспроможної особистості випускника. Однак це складний процес, який вимагає від викладача творчої, науково-пошукової діяльності.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи, щоб підготувати конкурентоспроможних висококваліфікованих фахівців, необхідно оновлювати зміст та методику викладання професійних дисциплін. У закладі вищої освіти необхідно поступово впроваджувати замість репродуктивної системи навчання творчу (креативну) систему, для того, щоб активно використовувати сучасні прогресивні педагогічні форми і методи навчання, що здатні забезпечити самореалізацію кожного студента.

Використання інноваційних форм і методів у освітньому процесі дозволяє викладачам реалізацію своїх педагогічних ідей дає студентам можливість самостійного вибору освітньої траєкторії – послідовності та темпу вивчення теми, системи тренувальних та тренінгових завдань, способів контролю знання.

Таким чином, реалізується головна вимога сучасної освіти – вироблення у суб'єкта освітнього процесу індивідуальних стилів діяльності та культури самоствердження, відбувається розвиток їхньої особистості.

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНА МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1. Методичні рекомендації для викладачів педагогічних закладів вищої освіти щодо використання інноваційних форм і методів навчання

XXI століття потребує реформування освіти в Україні, завдання якої - підготувати творчу, освічену особистість. Закон України «Про вищу освіту» передбачає основним завданням закладів вищої освіти – забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі, освітньої, наукової та інноваційної діяльності. Більшість законодавчих документів наголошують на недопущенні зниження якості освіти, тобто зниження рівня знань, моральному старінні форм і методів навчання. Все це дає поштовх нашому суспільству до стратегічного вирішення завдань – запровадження інноваційних форм навчання [38].

На основі аналізу науково-педагогічної літератури, а також результатів емпіричного дослідження яке ми провели у другому розділі, були розроблені методичні рекомендації для викладачів педагогічних закладів вищої освіти щодо використання інноваційних форм і методів навчання.

1. Інноваційні форми і методи на занятті проводяться за обов'язкової участі всіх здобувачів освіти групи, а також реалізуються з обов'язковим використанням різноманітних засобів навчання (комп'ютерна та відеотехніка, виставки, буклети, стенди). Також необхідно забезпечити необхідні умови, для того аби кожен студент зміг висловити свою точку зору.

2. Готуючись до заняття, викладач повинен обдумати яку необхідну та ефективну інноваційну форму чи метод навчання він застосує. При виборі такої форми йому допоможе: особливості методики викладання тої чи іншої дисципліни; мета, завдання, змісту дисципліни; час на відведення того чи іншого матеріалу.

3. При плануванні заняття з використанням інноваційних форм організації навчання необхідно особливо чітко визначити часові рамки кожного етапу заняття та суворо стежити за виконанням студентами заданих норм часу.

4. При реалізації заняття з використанням інноваційних форм і методів навчання одночасно має бути створена робоча атмосфера, а також присутній дух творчості та довіри.

5. Використовуючи інноваційні форм і методи навчання на занятті, викладач повинен підкреслити практичну значущість набутих для здобувачів освіти знань, умінь і навичок, тому що це спонукає їх до зацікавленості виконання буд-якої роботи.

6. Розробити точні критерії оцінювання та ознайоми їх із студентами. Серед них необхідно виділити такі, як: знання теоретичного матеріалу; вміння застосовувати теоретичні знання на практиці; креативність мислення та вміння знаходити нестандартні шляхи вирішення проблем; вміння узагальнювати, систематизувати матеріал та робити власні висновки, висловлювати та відстоювати свою думку; а також ступінь самостійності у вирішенні завдань, доручень.

7. Дисципліна на заняттях із застосуванням інноваційних форм і методів навчання буде сприяти, якщо за порушення дисципліни та порядку студент разом зі своєю групою буде наділений штрафними балами та додатковими завданнями підвищеної складності.

8. Не слід використовувати занадто часто одні і ті ж форми і методи навчання, оскільки це може призвести до втрати стійкого інтересу до дисципліни та процесу навчання.

Таким чином, ми вважаємо, що дотримання вищезазначених методичних рекомендацій які розроблені для викладачів педагогічних закладів вищої освіти, щодо планування та проведення занять з використанням інноваційних форм і методів навчання сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу процесу.

3.2. Підготовка проведення вебінару у педагогічних закладах вищої освіти

Навчання актуальне в умовах активно розвинутого європейськими державами принципу освіти, який одержав назву «life-long learning» – «навчання протягом життя». Вебінари – доволі нова форма навчальних заходів.

Це дистанційне навчання, вид веб-конференції, в якому взаємодія викладача та учасників відбувається через веб-технології в реальному часі, для участі у веб-конференції можуть брати участь декілька слухачів.

Для вебінару на сервері освітньої організації встановлюються спеціальні апаратні та програмні засоби або орендуються майданчики для вебінарів в Інтернеті [30].

В цілому, вебінари – це мережеве навчальне заняття, яке дозволяє значно розширювати аудиторію кількістю осіб, що створює суттєві переваги в економії часу, коштів та інших ресурсів, тому що дозволяє у зручний для вас час долучатися в інтерактивному освітньому процесі.

Насправді вебінар дає враження, що всі учасники знаходяться в одному приміщенні, де проводиться навчальна робота. Викладач може побачити кожного учасника, поговорити з конкретною людиною або з усіма. Якщо він дає слухачам важливу інформацію, він може вимикати всі мікрофони, крім своїх, і використовувати лише зворотний зв'язок у вигляді текстових чатів.

Рівень сучасних технологій настільки високий, що процес проведення вебінарів не є складнішим за аналогічний процес організації традиційних тренінгів або семінарів в аудиторіях.

При цьому викладачам слід пам'ятати про те, що вихід у мережу передуює серйозній роботі з підготовки дидактики, яка відповідає не лише тематиці, але цільовим аудиторіям, а й особливостям сприйнятливості матеріалу в такому специфічному форматі.

Насамперед, щоб успішно провести вебінар, викладач повинен перевіряти наявність відповідної технічної підтримки у себе, а також слухачів: мікрофон,

наушники, веб-камеру, підключення до Інтернету зі швидкістю не більше 2 Мбіт/с і викладача, і слухача.

Зі власного досвіду можна сказати, що недоброякісні веб-камери можуть викривляти обличчя викладача, її рухи, відволікаючи увагу слухача, а іноді спотворення. В цьому випадку взагалі краще вимкнути камеру, акцентувати увагу на презентаційних слайдах чи білій дошці.

При виборі матеріалу викладачеві слід пам'ятати про те, що у слухачів увага утримується не більше 45 хв. Тоді вони втомлюються [30].

Отже, насамперед не варто ставити надто багато завдань та цілей, яких потрібно досягти під час заняття. Краще зосередити матеріал на одній головній ідеї та підібрати різні засоби для її передачі: теоретичні виклади, приклади практичного застосування, сприйняття цього матеріалу в іншій аудиторії, супровід презентаційних слайдів тощо.

При цьому кожні 7 – 10 хвилин слід переривати монологічні виклади, постановка запитання слухачеві, демонстрація відеоролика, малювання на білій дошці тощо.

Наступні 45 хвилин заняття повинне бути присвяченим відповідям, обговоренням зі слухачами. Готуючи презентацію на вебінар, не варто застосовувати такі елементи: складні малюнки та картинки, маленький розмір шрифту, не застосовувати контрастний фон презентації, великі об'єми слайдів, різнокольорові написи. На титульному слайді необхідно зазначати назву закладу освіти, тему вебінару, прізвище, ім'я, по-батькові здобувача освіти, прізвище, ім'я та посада викладача, інша вихідна інформація.

Саме цей слайд варто вмикати як заставку на вебінар протягом 10 – 15 хвилин до початку, щоб слухачі, що заздалегідь приєднувалися, не бачили викладача, який веде бесіду з колегою, і дивитися не на порожній екран, а інформації яку буде викладати викладач.

Також слід уважно ознайомитися з нюансами роботи з тим, що надходитиме викладачеві від слухача. Питання, викладені у матеріалі, мають бути прийняті лише на чат.

Доречно звернутися до слухачів кожні 7 – 10 хвилин викладу матеріалу та озвучувати отримані питання по-іншому, а поки що викладач читатиме питання – в ефірі будуть незручні паузи. Питання, які доречні під час викладу матеріалу, може бути дано відразу, проте у основному викладі матеріалу, відповіді не повинні становити більше ніж 5 хвилин на кожне запитання. Частина запитань варто відкласти на кінець вебінару, повідомивши слухачів про це вголос [42].

Незрозумілі та вузькі питання залишити без відповіді не можна, вони мають отримати реакцію викладача, наприклад, повідомлення, що відповіді певного слухача будуть отримані усно або через чат після закінчення вебінару.

Досвід авторів проведення вебінарів разом із іншими викладачами цікавий. У цьому випадку необхідно мати кожному свій комп'ютер, камеру та гарнітуру.

Якщо у вебінарі беруть участь два викладача, то така робота має бути спільною, один викладач може зіграти роль судді, ставити цікаве та провокаційне питання іншому – фахівцеві з тематики обговорення або викладач може розігравати сцену «дебатів», коли один відстоює певну позицію, інший заперечує, наводячи контраргументи, а слухачі залучаються до участі в дебатах.

Така форма роботи пожвавлює інтерес аудиторії, але її потрібно чергувати з «класичними» вебінарами одного викладача [24].

Кілька правил роботи на вебінарі:

1. На початку вебінару, поки всі ще підключаються на протязі 5 – 7 хвилин, потрібно поспілкуватися зі слухачами в довільній формі, запитавши чи є зв'язок, як чути викладача.

2. Потрібно проговорити точні правила роботи на вебінарі. Тих, хто їх відверто порушує, наприклад, відступає від теми, пише чи проголошує різкі, недоречні відповіді, варто карати – не надавати слова та відключити від чату.

3. При включеній камері викладач не повинен сідати на крісло, вдягати гарнітуру, а в кінці вебінару – знімати гарнітуру та вставати з крісла. Викладач повинен бути на всі 100 % підготовленим до початку.

4. Якщо демонструється презентація, кожен слайд повинен затримуватися не довше 3 – 4 хвилин.

5. Якщо хтось із слухачів хоче щось сказати, треба затримати сигнал приблизно на 3 секунди, щоб кожен учасник почув виступ.

На нашу думку, для закладів вищої освіти, зокрема, здобувачів вищої освіти, доцільно використовувати:

- навчальний вебінар доцільно використовувати для вивчення нового матеріалу, теми, а також може застосовуватися як короткотерміновий семінар (від декількох годин до днів);

- інформаційний вебінар – носить більш загальний характер, включає більше інтерактивних форм роботи, більше інформує, ніж навчає;

- вебінар-тренінг – спосіб перевірки виконання слухачами завдань семінарів та практичних занять; реалізується у вигляді кількох занять;

- консультаційний вебінар – форма проведення консультацій наукового керівника, щодо кваліфікаційної роботи в дистанційному форматі [43].

Підводячи підсумки, можемо сказати, що вебінар, як інноваційна форма навчання яка має велику перспективу, особливо якщо проводяться короткі семінари, а також як форма організації дистанційної освіти.

Отже, наша думка така: майбутнє буде, звичайно, за вебінарами, як найкраще дистанційне навчання. Але вебінар не зможе замінити живого аудиторного спілкування.

Висновки до розділу 3

Виходячи з вищезазначеного матеріалу, можемо зробити наступні висновки. Діяльність педагогічних закладів вищої освіти спрямована на формування у здобувачів освіти цілісної картини світу, духовності, культури особистості і розвиток креативного мислення. Вона охоплює всі сфери студентського життя, весь навчальний процес, де в центрі уваги стоїть особистість студента з її інтелектуальним, фізичним та творчим потенціалом.

Науково-педагогічними працівниками заклад вищої освіти забезпечений на 85%. Найбільш перспективним соціальним типом представника педагогічної професії є саме такий педагог, який здатний вчасно реагувати на ситуацію соціальних змін і брати на себе відповідальність, впроваджуючи прогресивні освітньо – наукові здобутки.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проаналізовано науково-педагогічну літературу зазначеної проблематики; уточнено понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження та розкрити стан використання інноваційних форм і методів навчання у закладах вищої освіти; емпірично доведено використання інноваційних форм і методів навчання у педагогічних закладах вищої освіти.; розроблені методичні рекомендації для викладачів педагогічних закладів вищої освіти щодо використання інноваційних форм і методів навчання.

Інноваційні форми і методи постають у науковій літературі як програма, яка послідовно реалізується на практиці; сукупність основних методів (науково обґрунтованих способів діяльності), спрямованих на досягнення мети та отримання прогнозованого результату. Основними компонентами педагогічної форми є концептуальний, змістово-процесуальний та професійний.

Інноваційна форма – цілеспрямований системний набір нових ідей, засобів організації навчальної діяльності, у результаті яких підвищуються показники структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану.

Інновації у педагогічних закладах вищої освіти полягають у використанні інноваційних форм і методів навчання, їх різноманітності. Обираючи ту чи іншу форму або метод навчання, потрібно керуватися не тільки власними інтересами чи баченням, але і враховувати індивідуальні особливості кожного учасника освітнього процесу та аналізувати реальну ситуацію.

Створення інноваційного середовища, забезпечення матеріально-технічною базою, приєднання до високоякісного інтернет – зв'язку, готовність педагогічних кадрів, все це потрібно враховувати при запровадженні інноваційних форм і методів навчання у освітній процес вищої освіти. При запровадженні будь-яких інновацій у навчальний процес педагогічних закладів вищої освіти, варто максимально використовувати позитивні чинники і долати вплив негативних, а також враховувати наявні специфічні особливості, що можуть стати джерелом реалізації інноваційного потенціалу закладу вищої освіти.

Використання інноваційних форм і методів у педагогічних закладах вищої освіти зумовлюється її характерними організаційно-методичними особливостями. Своєрідність умов закладів передбачає широке використання форм і методів особистісно-орієнтованої спрямованості, а також залучення широкого спектру методів інтерактивного, проблемного, проектного навчання та інформаційно-комунікативних форм. Особливий акцент слід зробити на широкому запровадженні інтегрованих форм та використанні не лише внутрішньо-предметної, а й міжпредметної інтеграції, чому сприяє організаційно-педагогічна структура такого закладу.

В основу розробки емпіричного дослідження послугувало запровадження інноваційних форм і методів у навчальний процес закладів вищої освіти, було покладено передумови: урахування комплексу поєднання загальних умов в закладах; готовність педагогічних кадрів до запровадження інноваційних форм і методів.

Аналіз емпіричного дослідження є проміжною ланкою у вивченні особливостей запровадження інноваційних форм і методів у навчальний процес закладів вищої освіти і передбачають подальший розвиток.

В цілому, педагоги закладів вищої освіти знайомі із освітніми інноваціями і використовують у своїй роботі різноманітні інноваційні форми і методи. Більшість педагогів користуються вже готовими розробками із використанням елементів інноваційних форм і методів навчання, але є такі педагоги, котрі планують авторські розробки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андропова Т. А. Активные и интерактивные формы проведения занятий для бакалавров и магистров. Юридическое образование и наука. 2013. № 2. С. 33-37.
2. Бацуровська І. В. Технології дистанційного навчання у вищій освіті. URL: http://www.confcontact.com/20110225/pe4_samojl.htm (дата звернення: 23.09.2021)
3. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2015_1_5
4. Бурлаєнко Т. І. Ігрові форми навчання в формуванні економічної компетентності майбутніх менеджерів освіти: матеріали наук.-практ. конф., Женева: Педагогічна освіта Scientific Journal «ScienceRise», 2016. № 2/5(19). С. 15-20.
5. Ващук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / за заг. ред. Ф. Г. Ващука. Ужгород: ЗакДУ, 2011. 560 с.
6. Галиця І. О. Інноваційні механізми активізації педагогічного і наукового процесів. Харків: Вища школа, 2011. № 7/8. С. 31-37.
7. Гречаник Б. В. Інноваційний потенціал вітчизняних ВНЗ: особливості та проблеми його формування. Київ, 2010. №11. С. 24-27.
8. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. Київ: Академвидав, 2015. 352 с.
9. Дубягін О. Б. Інноваційні технології та методи навчання як фактор удосконалення навчального процес. URL: http://www.geci.cn.ua/uk/home/item/download/446_a657598348b2a6e8c60b5c4f62a104f0.html 5 (дата звернення: 27.10.2021)
10. Интерактивные методы обучения в вузе как педагогическая инновация / за общ. ред. Гулакова М. В., Харченко Г. И. 2013. №11. С.1-5.
11. Інноваційна діяльність викладача вищої школи: навч.–метод. матер. для студентів магістратури, Волинський національний університет ім. Лесі

Українки. Волинь, 2011. 76 с.

12. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.

13. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. / В. В. Ягоднікова; Міжрегіональна академія управління персоналом (МАУП). Київ: ДП "Вид. дім "Персонал", 2011. 69 с.

14. Караван Ю. В. Нетрадиційні форми лекцій у вищій школі. Інноваційний Потенціал української науки - XXI сторіччя: збірник статей. Запоріжжя: Видавництво ПГА, 2012. С. 11-19.

15. Клімова Г. П. Інноваційний розвиток вищої освіти України: методологічний аспект аналізу. Харків: ФІНН, 2012, № 3. С.50-57.

16. Козак Л. В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі. Освітологічний дискурс: елек. наук. фах. видан. Київ: КУБГ, 2014. №1 (5). С. 95-107.

17. Козак Л. В. Застосування педагогічних інновацій в технологізації навчального процесу у вищій школі. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ, 2011 р. № 3, Т.IV (29). С. 148-155.

18. Козак Л. В. Інноваційне навчання як основа розвитку інноваційної особистості майбутнього викладача. Розвиток особистості умовах трансформаційного суспільства: матеріали Міжнародної наук.-практ. конфер., м.Київ, 13 грудня 2012 р. Київ, 2012. С. 36-42.

19. Козак Л. В. Інновації в системі вищої педагогічної освіти: теоретичний аспект. Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць. Київ: Університет, 2010. Вип. 3. Ч.1. С. 207 – 216.

20. Козак Л. В. Науковий тезаурус інноваційної освіти. Освітологія: наук.-метод. щор., укр.-польськ. Вид. / за заг. ред. В. Огнев'юка, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. Київ: ВП «Едельвейс», 2013. С. 74-81.

21. Козак Л. В. Педагогічна інноватика у розвитку нових напрямів освіти. Освітологічний дискурс: електр. наук. фах. вид. Київ: КУБГ, 2014. №2 (6). С. 74-85.

22. Козак Л. В. Педагогічна практика: наскрізна програма, методичні рекомендації, нормативна база : навч.-практ. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В. І. Бобрицька, Л. В. Козак, Н. О. Онуфрієнко, Н. О. Терентьева. Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. 280 с.
23. Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів вищих навчальних закладів до інноваційної професійної діяльності: асистентська практика: навч.-метод. посіб. Київ: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. 208 с
24. Козак Л. В. Сучасні підходи до класифікації педагогічних інновацій. Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матеріали Міжнародної наук.-практ. конфер., м.Київ, 28 – 29 березня 2012 р. Київ, 2012. С. 227-232.
25. Козлова О. І. Основні стратегії педагогічного впливу при традиційному та інноваційному підходах до навчання. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: збірн. аук. праць / заг. ред. кол. Л. І.Даниленко та ін. Київ: Логос, 2010. С. 239-245.
26. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2014. 112 с.
27. Коновальчук І. І. Закономірності та умови реалізації інноваційних освітніх процесів. Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку ХХІ століття: зб. наук. праць. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. С. 552-557.
28. Кошечко Н. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посібн. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 115 с.
29. Кузьмінський А. І. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Знання – Прес, 2013. 418с.
30. Кучеренко Т. В. Интерактивные методы обучения как средство активизации деятельности студентов на занятии: материал онлайн-семинара «Использование интерактивных форм и методов активизации деятельности студентов на занятиях», Горловка, 19.12.2016 г. Горловка, 2016. С. 17-21.
31. Луговий В. І. Управління якістю викладання у вищій школі: теоретико-методологічний і практичний аспекти. Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі: монографія / за ред. В. П. Андрущенко, В. І. Лугового. Київ: «Педагогічна думка», 2011. 260

с.

32. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: затв. Указом Президента України від 25 червня 2013 р. №344.
33. Освітні форми: навч.-метод. посібн. / за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ, 2011. 256 с.
34. Педагогіка вищої школи: навч. посібн. Київ: Кондор, 2011. 628 с.
35. Педагогіка інновацій у вищій школі: навч.-метод. посібн. / за заг. ред. О. В. Волошина. Вінниця, 2014. 161 с.
36. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (від 07.11.2000 № 522). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2111> (дата звернення: 16.11.2021).
37. Поляков С. Д. Педагогическая инноватика: от идеи к практики. URL: <http://setilab.ru/modules/article/trackback.php/234> (дата звернення: 16.11.2021).
38. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 21.11.2021. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 28.11.2021).
39. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 30.11.2021).
40. Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Положення. URL: <http://www.minagro.gov.ua/page/?4943> (дата звернення: 18.11.2021).
41. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16.10.2012 р. № 5460-VI. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> (дата звернення: 30.11.2021).
42. Савостина О. М. Повышение качества учебно-воспитательного процесса в колледже через внедрение практику работы современных образовательных технологий: материал онлайн-семинара «Использование интерактивных форм и методов активизации деятельности студентов на занятиях». Горловка, 19.12.2016 г. Горловка, 2016. С. 23-26.
43. Садовая Е. В. Формирование общих профессиональных компетенций с

использованием интерактивного обучения: материал онлайн-семинара «Использование интерактивных форм и методов активизации деятельности студентов на занятиях», Горловка, 19.12.2016 г. Горловка, 2016. С. 26-29.

44. Стрельбицька С. М. Інноваційні технології базових компетентностей майбутніх соціальних працівників у ВНЗ. Професійна освіта: проблеми і перспективи, 2017. № 12. С. 104-108.

45. Терлецька Ю. О. Ефективність фахової діяльності викладачів вищих навчальних закладів: педагогічно-психологічний аспект. Вінниця: Вища школа, 2014. № 1. С. 81-89.

46. Томашевська М. О. Використання інтерактивних методів навчання при підготовці майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі. Педагогічні науки: історія, інноваційні технології. Суми, 2017. № 8 (72). С. 178-187.

47. Томашевська М. О. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до професійної взаємодії як соціально-педагогічна проблема. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Педагогіка та психологія: зб. наук. праць.* Мукачево, 2017. С. 95-98.

48. Томашевська М. О. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія в системі «викладач – студент» у сучасному освітньому ВНЗ. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Педагогіка та психологія: зб. наук. праць.* Мукачево, 2017. С. 160-162.

49. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 628 с.

50. Федорчук Е. І. Лекція як засіб реалізації студентоцентричного підходу до викладання педагогічних дисциплін. Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. пр. Кам'янець - Подільський, 2011. С. 98-102.

51. Філіппова С. В. Інноваційні стратегії та інноваційні технології. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. Одеса, 2018. № 1(3). С. 49-61.

52. Чайка Т. Ю. Класичні концепції інновацій і сучасність: емпіричні підтвердження та коригування. Базові індикатори інноваційної активності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство».* Ужгород, 2018. С. 123-128.

53. Штокман І. Г. Вузівська лекція: Практичні поради з методики викладання навчального матеріалу. Київ: Вища школа, 2011. 152 с.
54. Ягоднікова В. В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі: навч.- метод. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 80 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Опитувальник «Використання інноваційних форм і методів, готовність до їх застосування» (автор Т. Губська)

Шановна колего!

Просимо Вас висловити свої погляди на інноваційні процеси які використовуються у закладах вищої освіти, їх ефективність, необхідність, особливості та труднощі впровадження інноваційних форм і методів, готовність педагогічних колективів до змін.

1. Що на вашу думку означає поняття «інновація», підкресліть одну правильну відповідь:

- інновація освіти – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог;
- інновація – це нетрадиційний підхід до організації навчально-виховного процесі в закладі, який має найбільшу результативність та ефективність

- інновація – це кінцевий продукт застосування новизни

2. Які на Ваш погляд, основні етапі впровадження інновації:

- сформулювати конкретну мету;
- бачити кінцевий результат;
- чітке розуміння процесів, що передували впровадженню інновації;
- підібрати гідну команду для здійснення наміченого;
- заручитись підтримкою спонсора;
- отримати згоду дітей та батьків;

3. Чи ефективним на, на Ваш погляд, є використання інноваційних форм і методів в освітньому процесі? Обґрунтуйте відповідь! _____

4. Що на Вашу думку, заважає успішному використанню інноваційних форм і методів навчання (розставте за нумерацією, починаючи з найголовнішої)?

4.1. інертність педагогів»

4.2. низька інноваційна компетентність педагогів;

4.3. невміння (небажання) використовувати інноваційні форми навчання;

4.4. свій варіант;

6. Які умови необхідні для впровадження інноваційних форм і методів навчання в педагогічних закладах вищої освіти?

6.1. психологічна підготовленість викладача;

6.2. психологічна готовність колективу;

6.3. апробація;

6.4. моніторинг якості застосування; інновації;

6.5. матеріальне забезпечення;

6.6. свій варіант.

Дякуємо за відверті відповіді!

АНКЕТА

«Чи ефективні інноваційні форми та методи в роботі»

(автор О. Волошина)

1. Які інноваційні форми Ви використовували на своїх заняттях?

2. Чи була створена «ситуація успіху» в процесі спільної діяльності здобувачів освіти та педагога при реалізації інноваційних форм і методів?

3. Під час використання інноваційних форм і методів навчання, яка можливість відкривається перед Вами?

4. Чи помітні зміни стану здобувачів вищої освіти (їх мотивація до навчання, знаннях, уміннях, емоції) у процесі реалізації певної педагогічної форми чи методу?_____

5. Чи вважаєте Ви корисним для себе використання інноваційних форм і методів навчання?

Дякуємо за співпрацю, шановні Колеги!

Анкета

«Готовність педагога до інновацій»

(автор В. Соколова)

1. Чи завжди Вам цікаві новації та емпіричні дослідження в освітньому процесі закладу вищої освіти?

- Так
- Ні
- Не впевнена (ний)

2. Скільки разів у минулому навчальному році Ви використовували які-небудь інновації у своїй роботі?

- жодного разу
- 1-3 рази
- 3-10 разів
- не рахувала

3. Бажання принести зміни у свою роботу приходить до Вас:

- перед атестацією;
- під час спілкування з фахівцем педагогічної справи;
- під час читання матеріалів, наукових посібників;
- після курсів підвищення кваліфікації;
- після серйозних розмов з ректором закладу.

4. Назвіть 2–3 основні причини, які гальмують упровадження нових інноваційних форм і методів?

- недостатнє матеріальне забезпечення;
- надмірна насиченість матеріалу;
- психологічна неготовність студентів до сприйняття інновацій;
- поспішне впровадження;
- консерватизм в освіті.

5. Які труднощі постають перед Вами під час планування та проведення занять з використанням інноваційних форм і методів навчання? Напишіть будь-ласка свій варіант відповіді.

6. Що, на вашу думку, могло б допомогти викладачеві впровадити в свою педагогічну діяльність інноваційні форми і методи навчання та підвищити їх ефективність?

Дякуємо за відповіді!